

Pervi zbor Planinske kmetijske podružnice, njeni pomenki in sklepi. *)

Gospod predsednik Matija Korén je začel zbor, pri katerim se je razun udov kmetijske družbe tudi 17 srenjskih mož snidilo, s prav prijaznim ogovorom v domači besedi, v kateri so večidel pomenki bili. „Namen podružnic kmetijske družbe — je rekel — obstoji v tem, da se podružnice s kmetam zedinjejo, se zastran kmetijskiga opravilstva posvetvajo, potrebne poprave in koristne znajdbe vpeljejo, škodljivo ali nepotrebno ravnanje pa odverne. De se pa ta namén doseže, je potreba, da udje kmetijske družbe po svojih lastnih napravah in skušnjah prid in koristnost te družbe kmetam pokažejo, ker človek raji temu verjame, kar sam vidi, kakakor le besedam. K našimu pervimu zboru sim jez tudi srenjske namestnike zató povabil, da bojo tudi oni namén našiga zbora zvedili, naše pomenke slišali in se koristnosti naše družbe prepričali.**) Zraven tega pa soseskine namestnike še posebno prosim, da naj svojim sosedam in soseskinim udam naše iménitne opravila razodenejo, jih k posnemanju dobrih naprav ali k skušnjam posebnih znajdb spodbodejo, in nas v vsih zadevah po svoji móci tolikanj več podpirajo, ker bi scer vès naš trud prazen ostal, ako se kmetovavci nasvetovaniga dela ne poprimejo in ne polasté. Če Bog našim delam svoj blagoslov dodelí — nam mir, edinost in zdravje da, bomo z druženo močjo zamôgli dosti koristniga napraviti in clo take naprave izpeljati, ktere se nam zdej še nemo-goče zdé. Potem si bomo ne le pri današnjih, temuč tudi pri prihodnjih posestnikih posebno hvaležnost zaslužili!“

Potem so prišle naslednje reči v pomén:

1) svét, kakó bi se dala večkratna povodinj od Planinske dolíne odverniti; govoril g. fajmošter Matija Šmidt;

2) priporočilo deteljo „metelko“ (Lucerner Klee) sejati; govoril g. posestnik Aleksander Wilher;

3) priporočilo klajoréje za povzdigo kmetijstva in živinoréje; govoril g. posestnik Matija Milavc;

4) potreba živih plotov; govoril g. Aleks. Wilher;

5) predlog, kakó potrebno bi bilo, da bi se za odvernitev gojzdniga pokončanja in kradenja lesa nagled (kontrola) vsiga lesa, ki se preč pelje, vstanovil; govoril g. predsednik Korén;

6) potreba, da bi se v vsakim kantonskim poglavarstvu živinsk zdravnik v službo vzel; govoril g. Al. Wilher;

7) potreba bika za pléme v vsaki srenji; govoril g. Al. Wilher;

8) potreba, da bi se cena solí ponižala; razložil g. Alojzi Bachman;

9) predlog, da bi se prosilo za dovoljenje míte (maute) na dosedanji kantonski cesti od Šneperske do Postojnske kantonske meje; govoril g. predsednik Korén;

*) Središe kmetijske družbe je prejelo od častitiga odbora Planinske podružnice vse poménke in predloge 1. zbora, ktere ob kratkim v »Novicah« na znanje damo, zató kér sploh za kmetijstvo veliko koristniga obsežejo, in kér bo gotovo ena podružnica rada od druge zvedila, kaj se tu in tam godí. Zató prosimo, da bi nam vsi častiti predsedniki kmetijskih podružnic občnkoristne pomenke in sklepe svojih zborov na znanje dajali, da jih naznamo v »Novicah«. Bolj obširniši popis teh reči pride v »naznanih kmetijske družbe«, kí jih bojo družbini udje brez plačila dobivali. Scer pa naj se zdej vse očitno godí; očitno ravnanje je nar koristniši ravnanje; ena dobra misel. obudi drugo; ena koristna naprava pokliče drugo na dan, in takó naprej.

**) Velike hvale vredno je to povabilo.

Vred.

10) predlog nekterih vodíl, po kterih naj bi se ravvalo pri poravnanju gojzdnih in pašnih služnost (servitutov); govoril g. predsednik Korén;

11) svét, kakó naj bi se za povzdigo kmetijstva v tistih krajih Notranjskiga skerbela, kteri so dosihmal večidel v vožnji svoj zaslužek imeli, kterim se bo pa po železnici ta zaslužek pomanjšal; govoril g. M. Milavc;

12) koristni predlogi, po kterih bi se marsiktera, posebno pa Cerkníška okolica s murbnim in sadonosnim drevjem v kratki dobi ozalšati zamogla; govoril gosp. Jože Bevk.

Razun tega so bili pričijoči udje in srenjski možje naprošeni, da naj hišnim gospodarjem živo prigovarjajo, da si da vsak pohištvo asekurirati, da se poljsko poškodovanje z ostrim poljskim čuvanjem odvráčuje. — Drugi shod podružnice je bil na jesen odločen, in poslednjič je bilo sklenjeno, nektore možé občnemu zboru za sprejetje v družbo nasvetovati.

Drugo pot bomo vse te govore, ki kmetijske reči zadevajo, nekoliko okrajsane v »Novicah« na znanje dali, in storjene sklepe naznanili.

Novi kmetijski podružnici na Krajskim.

Nova kmetijska podružnica Kamniška se je 22. t. m. in Kočevska 23. dan t. m. vstanovila.

Zavoljo tega, kér razdelitev poprejšniga Smeledniškiga kantona ni določena bila, se je čakalo tudi z vstanovitvijo kmetijske podružnice. Berž pa, ko je ministerstvo to reč razsodilo in izgovorilo, da naj Vodiška fara spade pod Kamniško kantonsko poglavarstvo, so se snidili udje kmetijske družbe Kamniške podružnice v Mengšu pri gospodu Mihaelu Staretu in so volili predsednika in odbornike nove podružnice. Predsednik je gosp. fajmošter Janez Kuralt v Mengšu, odborniki pa gosp. Jernej Arko, fajmošter v Vodicah, gosp. Mihael Stare, posestnik v Mengšu, gosp. Janez Debevc, posestnik v Kamniku, in gosp. Konrad Janežič, posestnik na Perovim, izvoljeni. — Častiti gosp. fajmošter Arko, ki so v iménu novo izvoljeniga predsednika središnjemu odboru izid današnje volitve na znanje dali, pristavijo v svojim dopisu še, da so se zbrani udje v vsim prav prijazno v domačim jeziku pogovarjali in sklenili, tudi prihodnjič v zborih le v ljubim domačim jeziku prav po domače se pomenovati, v zapisniku in v dopisovanju središnjemu odboru pa se začasno še nemškiga jezika posluževati. —

23. dan t. m. je v ravno ta namén poklical gosp. Chertek, bivši kantonski komisar in dopisnik kmetijske družbe, ude Kočevske podružnice skupej, ki so se obilno snidili in so izvolili za predsednika nove podružnice gosp. Vencezlava Cherteka, bivšiga kantonskiga poglavarja in posestnika v Kočevju, za odbornike pa gosp. Mihaela Wolfa, tehanta v Kočevju, gosp. Jožefa Büttnerja, oskerbnika v Tergu, gosp. Jurja Jonketa, dosluženiga fajmoštra v Kočevju in gosp. Adolfa Haufna, c. k. poštnarja in posestnika v Kočevju.

Po tem takim ste spet dve podružnici lepo vstanovljene v podporo in povzdigo domačiga kmetijstva.

Naznanílo.

Gosp. Janez Primic, c. k. dvorni kaplan na Dunaji, naš častitljivi roják, je po vodju Ljublj. normalnih šol gosp. Šlakarju poslal kmetijski družbi 2 cekina, eniga 40 lir (to je 19 gold. po sedanjim kupu), družiga 5 škudov (to je 12 gold. 40 kr. po sedanjim kupu) vrednosti s tem poročilam, da naj se podarí „dvema sad-

jorejcama iz Dolenskiga, ki sta se za povzdigo sadjoreje posebno slavna skazala.“ — Odbor kmetijske družbe se zahvali blagimu gospodu domorodcu za to imenitno darilo in oznani, da se boste ti dve darili po sklepu velkiga kmetijskega zbora mesca listopada, ko se bojo navadne družbine sreberne svetinje nar pridnišim sadjorejcam delile, dvema izverstnima sadjorejnikama iz Dolenskiga po naménu gosp. daritelja podale. Naznanilo in priporočilo pridnih sadjorejcev pa séga po družbinah postavah v oblast podružnic, ktere bojo pred velkim zborom častivredne sadjorejce središu kmetijske družbe na znanje dale.

Središni odbor kmetijske družbe v Ljubljani
25. mal. travna 1850.

Popis Cerkniskiga jezera na Notrajskim.

(Dalje.)

De mora mnogo praznote biti pod hribam, ktere pa še zavolj nepremagljivih opoverkov še nihče ni preiskoval, je razvidno iz hudo derečiga vodniga toka iz Suhe Doljce takrat, kader dolgo časa dežuje in gromí, zakaj voda se iz nje vsa penasta togotno v jezero valí, predere v tem toku strugo Veliciga Oberha, kjer se Kriz imenuje, in se pod jezersko vasjó v Rešeto loví.

Nadjam se, dragi bravec! ki si do les popis Cerkniskiga jezera radovedno bral, da ti tudi vstreženo bo, zvediti, kakó se polno jezero, kader so vsi jamski goltanci zapahnjeni, preobilne vode znebuje.

Kakor je v zgledu jezera berdo, skozi katero Veliki Oberh teče, ravno takó je tri četertine ure široko berdo v znojju jezera, pod katerim voda vedno odtéka, in scer ob suši po bolj globokih tekah, v dóbi móče pa, kader se jezero napolne, po dveh votlinah, ki ste čez jezerske tla povišane, in se Mala in Velika Karlovica imenujeta.

Med Karlovcama je Skednjenea, lep hladan prostor, kamor o polétni vročini živina rada zahaja, muham se odtegnit.

Tukej na krasni višavi, kjer se po jezeru kaj mično vidi, je bil njega dní grad Karlovec, kteriga podertine se še sledé, in jami se od nekdanjiga grada „Karlovski“ ali „Karlovici“ imenujete. Mala Karlovica, desiravno veliko vode požrè, ni viditi močno prostorna; Velika Karlovica je pa čez šest seznjev široka in dva visoka pri vhodu, ter zijà kot morska pošast z odpertim žrèlam, kamor kerclje, drevesa in druge reči priplavajo; tudi veslarja s čolnam vred, ako je dosti zarano iz toka ne pobriše, silovito va-se potegne. Gorje pa tistimu, kteriga Karlovica v svoje žrelo spravi! Ako ga tudi ne utopí v svojim tamnim breznu, bo gotovo v nje dolgim in gerbastim cemunu poginil.

Petero nas je bilo lani v začetku kimovca, dokler še ni bila voda čez jezero nastopila, šlo v Karlovico, slehern s svojo lučjo. Vidili smo razne postranske visoke in nizke votline, nad seboj mnogo praznoto, in smo na mesto prišli, kjer je skupej nanešeniga bičja na kupe bilo, vmes kteriga je bilo pa tudi nekoliko žagovcov in druge lesene soderge več.

Kér je pa jama tukej že menj prostorna in močno zašarjena bila, in se je tudi pod blatnim zasipam voda čutila, smo se mogli verniti, brez da bi bili tamno jezerce, želodec Karlovice, razsvetili. Steinberg pripoveduje, da je bil do jezera prišel; ali svetilnice so jele takó slabo berleti, da bi bile skorej ugasnile, torej je bil primoran se kar urno verniti, sicer bi bilo lahko tudi njegovo življenje ugasnilo.

Pred štirimi léti so si neki za občinski prid go-reči moške ob trebljenju Karlovice v sléd odtoka omi-

slili čolniček, kteriga so bili skoz luknjo, ki je zdaj močno z mnogo šaro zamašena, pahnili, in so se v nevarnosti življenja na tamno jezerce podali. Našli so jezerce v Karlovici, ograjeno krog in krog z gladko in stermo steno in z visocim obokam pokrito; našli so bili v tisti strani jezera, kjer Karlovica odteka, skorej dva seznja visok nasip, ki se je berž ko ne od verha vsul, in ki ovéra de Cerknisko jezero pozneje usahne.

Res bi, kakor ti moške sodijo, mnogo stroškov prizadjalo: ako bi se ta napotni nasip znižal; tode če bi soseska za terdne grablje pred Karlovico skerbela in jih marljivo snažila, bi te stroške ob kratkim obilniši jezerski pridelki povernili, ker bi kmalo veliko veliko sená več zrastle, in bi tudi nasledniki obilni sad skerb-nih in pridnih sprednikov hvaležni vživali.

(Dalje sledí.)

Stari sléd slavjanstva iz slovenski-ga prezira.

Visoko učeni gosp. fajmošter Matevž Ravnikar, vsim Slovincam po njegovih slovstvih delih slavno znani Poženčan, je vredništvu „Novic“ v pregled poslal svoje poslednje ravno zdej dokončano delo pod zgorej omenjenim naslovom. S serčnim veseljem prebiramo to izverstno delo, katero je ravno s tako veliko učenostjo, kakor z velikim trudam dodelano, pri vsem tem pa v tako prijetnim in gladkoteočim jeziku pisano in z mnogimi zgodovinskimi in včasih tudi kratkočasnimi povesticami okinčano, da branje tega „sledú“ je od konca do kraja vabivno. Slovensko slovstvo si je s tem delam gotovo imeniten zaklad pridobilo. De bi pač kmalo na svetlo prišlo!

Kér nam je častiti gosp. pisatelj prijazno dovolil, eno ali drugo reč iz rokopisa v „Novicah“ natisniti, se z velikim veseljem poslužimo tega dovoljenja ter bomo podali svojim bravcam marsikaj za poskušnjo.

Delo se začné z uvodom, kateri obseže 1) imé Slavjan, 2) nektare druge iména Slavjanov, 3) po čem se da nekdanje slavjanstvo slediti? 4) nektare vodila, ki so pri tem slédu služile, ogibati se od starih pisavcov popačenih imén, 5) razdelitev stariga sléda slavjanstva. Po tem uvodu se začne prvi del, to je, sléd slavjanstva po nekdanjim zemljopisu. Prvo poglavje sledí Slavjane po Azii in razlaga razseljevanje prvih ljudi v slavjanskim obziru, stare azijatske jezike po mnogih azijatskih deželah. Drugo poglavje sledí Slavjane po Evropi in njenih mnogih deželah. — Drugi del popiše sléd Slavjanov po nekdanjim bogoslovju.

Voditelji pri tém delu so bili g. pisatelju greški in rimski pisavci sosebno Strabon, Herodot, Ptolomej, Dion Kasi, Polybi, Ksenofon, Tacit, Tit Livi, in drugi starodavni pisavci.

Poslušajmo učeniga gosp. pisatelja, kaj v predgovoru pravi: „Staro dogodivščino — začne — ino nje kraje po starim zemljopisu poznati, je važen oddelek med drugimi znanstvi in vednostmi. Nekter bo rekel: „čmu je treba slavjanstva po starim slédu iskati? tukaj je bilo, kjer ga zdaj najdemo, brez da bi ga posebno po starim slédu iskali.“ Pa ni takó; stari sléd slavjanstva nam bo pokazal, da so v nekterih deželah nekdaš Slavjani bili, kodar jih zdej ni več. Pri družih deželah nam bo res pokazal, da so že nekdaš v njih Slavjani bili; pa nam bo zraven tudi pokazal, kdaj so v nje prišli in od kod? ali kako se jim je kaj godilo, kaj so kaj počeli. Vsim omikanim narodam je domača dogodivščina sveta reč, ker jih uči kakšni spremeni so se od perviga per njih godili, kakó so sčasama na pričujoč stan prišli; daje jim več lepih izgledov, kateri njim rojakam naj bolj v živo gredo; pokaže jim marsi-